

נאום הח' ל. אשכול
בכינוס עולי מערב אירופה
בפר ידיריה, 6.11.1948 =

ל. שקולניק:

התכוננות כלכלית לקראת הימים הבאים.

אני מצטער, שלא הייתי מה אהמול בערב והיום, כי אז הייתי

נכנס יוחר למצב-הרוח של הכינוס. אולי, בינתיים ביליתי במועצת חבר-
הקבוצות, ואני רוצה עוד לחוב לשם הערב.

אני מבין, שער עכשיו היה יום של דיון פוליטי, ועלי

לשוחח, להרצות על ענינים כלכליים. ואני אגיד לכם, שאני בעצמי הנני

סייך לאלה, שאינני יודע איפה נגמרה פוליטיקה ומתחילה כלכלה ולהיפך.

ויס אומרים, שפוליטיקה - זה יכול של נתונים כלכליים. ומסוס כך, אלו הן
שאלות האומות.

יחכן, סבן-גוריון בדבריו הזכיר (ואנחנו כבר פעם שמענו את

זה ממנו, בשוכו מאמריקה או מאנגליה: ואחר כך שמענו את זה גם מסדווק),

שבפגישה עם אחס האנשים שבידיהם יהיה לסדר את גורל העולם וסאולי כבר

עכשיו מחלקים אותו, הזדמן לו לשמוע מהם שאלות: "חוכיתו סאמטר לעשות

איזה דבר גדול מאוד!" וגם לא טומן, כאר מיסקי היה כאן בפעם הראשונה,

בחורח בקור של ב"כ המדינה הסובייטית בא"י (אוחי מיסקי, אשר בעת שבקרו

אעלו בוסינגטון או בלונדון בן-גוריון וסדווק וניסו במשהו לענין אותו

ולמסור לו חומר ותזכירים. ואשר החיחס במקסוקים גדולים אל א"י העובדת,

אל המושב והקבוצה, ואסרבן-גוריון אמר עליו, שהוא החיחס אליו, אל בן-

גוריון כאל "בלוסער"), גם שאלתו הוא היה: חוכיתו סאמטר לעשות איזה

דבר בא"י. והוא גם הוסיף ואמר: "כאחי לראות ואני רוצה לדעת, כי שאלת

היהודים ההיה שאלה קשה ורצינית. ואנחנו, בודאי, נישאל, ורעחנו חישמע".

ועוד אמר: "אבל, אומרים לנו, שאין מקום, שאין מה לעשות"...

ומסוס כך, השאלה הזאת, באמת, במסמר צריכה להיות הקועה

במוחנו, ואנחנו מצווים לחפש את האפשרויות, לגלות את האפשרויות, לחסוף אחן,

לרכז ולפתח, אולי, גם לפתח לנו לעצמנו, ככל אופן, להרבה יהודים, שאינם

ציונים מסבע בריאחט, שאינם ציונים מלידתם, לא רק בטומן הגיל, כי אם,

באמת, בסבב הדברים. כי אני יודע, שלפני 25-30-25 שנים, כאשר נסעו לא"י, מעטים ידעו את הגיאוגרפיה של א"י. והיה, כאילו, מובן: שפיסא, א"י, כודאי, כל כך גדולה, שכלל לא יכולה להיות כל שאלה אם יהי ביכולתה לפתור את שאלת היהודים. א א"י שייכה ליהודים והיהודים לא"י, וצריך רק להביא את האחד השני. סוף-סוף, כאשר הרצל שלח פעם משלחה מדעית לחקר הל-אל-ערים, וזו כתבה אתר כך תזכיר, - היו, אולי, יחידים אשר גם החשנינו בנתונים הגיאוגרפיים-מדעיים על א"י. אבל, היו המונים, המוני נוער וציונים, שלמעלה מכל ספק היה אזלם: הן זה חלום דורות וחיים, ואם זה צריך לבדוק?

וככה פעלנו וחיינו שנים. ויתכן, שזה, אולי, מזלנו, וזהו

הסוב שבדבר. כשם שאומרים, שסוב שהרצל לא ידע את הקשיים הגדולים שיהיו לו בדרך ובחיים עם העם היהודי ועם א"י, אשר צריכה להיות לא"י. יתכן, אלא שלו ידע את הקשיים האלה, כך אומרים היסטוריונים, ובאשר הוא לא היה מושרש ביהדות, אלא בא אליונו קצת מהחוץ, כי יודע אם יכול היה בעצמו להאמין בענין ולהחליט לו. וכאשר קנו פעם 500-1.000 דונם אדמה - הייתה זו ידיעה משמחה לכל הציונים בגולה. ואחר כך, כאשר קנו פעם אלפיים דונמים הראשונים בהל-ערים, מסרנו על זה בסודי סודות האחד השני, וראינו כזה, כמעט, את גאולת הארץ.

אבל איר כך, במידה שהחלנו לפעול יותר בארץ, נפגשנו במכשולים.

כעבור שנים, החחילו להופיע מכשולים אלה באופן מאורגן וביחוד לאחר הצהרת בלפור ולא הפלחמה הקודמת. אנחנו כולנו זוכרים, מה הייתה מידת החגבשותם של המכשולים מצד הערבים אשר שוכנים בארץ והתנועה אשר החחילה נגדנו, עם אנגלים ועם קידים אנגלים. ונאלצנו, למרות הצוננו, להכנס בוויכוח. כל הקופת מאורעות הייתה מסתיימת באיזו שהיא ועדה, ועדה-חקירה, כאילו, לא ידעו מה היו הסיבות ופי הכין את המהומות ומי ארגן אותן. וכל ועדה כתבה כפורט על גודל שטח הקרקע בא"י, כמה מזה הדיים וטרשים שאינם ראויים לעיבוד, כמה ביצות, דיונות וכו'. והן מלבד זה, היו כוחמים, ישנם ערבים חושבים בארץ וזאם עוד היו מגניבים איזה שני מיליון דונם, היח "מתברר", ש"באמת רע"... אחר כך היינו מסתמים את מתנינו ומסדרים ועדות, שהיו מוכיחות, למשל, ששטח זה וזה אשר יורד איננו בן 930 אלף דונם, אלא רק בן 600 אלף דונם, וכי יש גם הרים, שאפשר לעבד אותם;

וביצוח - גם כן יש פחות. והיינו, באופן כזה, מוכיחים, שיש עוד
1/2-1/2 מיליון דונם אחסה.

ובכל הזמנים האלה היינו עם אותו האופסימיזם הטוב שלנו,

היהודי-הציוני, והיינו מתחמקים כזה שהוכחנו שלא כצדקה. ובסוכן, נוסף
לזה, היינו מבינים איזו חכמיות, והיינו מוכיחים שאפשר לישב יהודים בא"י.
כאשר בא הספר הלבן של פאספילד וקבע, שאי אפשר, כאילו, להכניס אף חתול
לא"י (כמו שויצמן אחר), לא קבלנו את הדברים. והנה, מאז ועד עכשיו, נכנסו
עד 250 אלף "חחולים" לא"י. וכל הזמן היינו מתאמצים להוכיח, שיש בסיס
לכניסתם וקליטתם.

ואני זוכר פעם קונגרס, אשר בו רופין המנוח עמד פנים-אל-

פנים עם ויצמן, וויצמן שאל: יש מקום בא"י? ורופין הוכיח במספרים, שאפשר
לישב עשרות אלפים משפחות הקלאיות. ועבר אז זעזוע של חרדה ושמה הציפה
אח המחנה הציוני. ואז אמרנו: 30-40 אלף משפחות הקלאיות - הוא אומר 200
אלף נפש, כי על כל משפחה קלאית מסתדרים עוד 3-4 משפחות אחרות (הלואי
שלא יוררו!).

לא פעם היינו ציונים שבויים, אשר אמרנו: שיבה לא"י, למולדת,

פרוזה: קרע, פרושה הקלאיות. ואני בסוף שהיו רבים ובאן יוכבים עוד עשרות,
אשר זוכרים, שאם דברו על בנין הדינה היהודית בא"י - אז זה ב-80% מבוסס
על הקלאיות. אינני יודע, אם מותר לי להגיד, שבגרנו או לא בגרנו, אבל
היסוד החקלאי בא"י מהוה עכשיו, אם אגיד 20% - אז הוכלו לחפוס אותי
באי-דיוק. אבל, לא נתוכח גם עכשיו, כי אם נגיד, שהסטרואקטורה היתה כזאת:
שליש במקלאיות. סוף-סוף, העם היהודי הוא אירוני - אז זה, בודאי, לא כל כך
קל לו. ואמרנו, איפוא: 30-40 אלף משפחות קלאיות - זה 200 אלף נפש;
ואם עוד 600-800 אלף נפש במקצועות אחרים - אז זה מיליון יהודים.

ואחר כך בא, אולי, החלום הציוני וגעגועים ציוניים וכיסוסים,

ואמר: אולי, נמצא חומרי-גלם. וסוף-סוף, הלא יש גם עוד עבר-הירדן. וכינחיים
אפשר לחגול.

וכל זמן שהיה קיים הסנדס, וכל זמן שהכרזת באלפור לא נסתיימה

בספר הלבן, באמת, היה מקום לזה, לולא הספר הלבן ולולא החורבן האיום
שבימי הספר הלבן, (אשר לא חלטנו כלל, שכזה יקרה עם הגולה היהודית);

ואילו היה הדבר חלוי רק בנו, היינו אומרים: מנדט, הכרזה באלפור.
אין דברו אפשר למסוך כך עוד 10 שנים.

אחרי זה היו עוד הפעם מאורעות ועוד הפעם ועדות. והיתה ועדה
לברוק כמה ערבים נישלנו. אתם זוכרים, בודאי, "אגדת המנוסלים". אז
התחיל לפעול ארלוזורוב ז"ל, והוציא את ה"עז" הזאת והוכיח, שלא נישלנו,
וכי מאז פעולה פיק"א, מונסיפורי ורובבי-ציון, עזבו את אדמתם שנמכרה
ליהודים רק 500 ערבים, אשר כל אחד מהם קבל פצוים ידועים, וכאשר
הממשלה הציעה להם קרקע - לא רצו, אפילו, להחישב באף מקום... כי בכל העולם
זה כך. כי יש ומישהו נמשך לעיר ומקבל בה איזו משה או איזה הפקיד אחר.
אבל, אנחנו עמדנו בכל פעם בפני כס-המטפט: "מנוסלים". הסיבה -
אין אדמה. אחר כך הגענו ל"חלוקה" - ועדה פיל. ואומרים: באפת, א"י קטנה.
ויש יהודים וערבים וזכויות של אלה ואלה - זה בבחינת "דברי אלוהים
חיים", אמרה ועדת פיל (וזה כבר טוב) כי אחרים לא אמרו את זה)...
ונאלצנו שדי פעם בפעם להוכיח לעצמנו, ליהדות אמריקה ולעוד יהודיות
ולהוכיח לאחרים את זה, שיש עוד מקום.

אנחנו עכשיו, כאשר אמרתי, נ ת ב ע י ס . וזה, אולי, החלק
היסודי של כל חכנות פוליטית, של מלחמה מדינית. בן-גוריון בדבריו תמיד קוד
את זה. כאשר הוא מדבר על עליית מיליונים, כי מצב היהודים והתקופה
מכריחים אותנו לזה, כי אותם המיליונים, אשר עוד נשארו - יהיו אלה אודים
מוצלים טאט, - אז צריך לחפש ולמצוא עכשיו, בימים אלה, אסטרטגיה להביא אתם
לא"י, ואחר כך אפילו רק נישב אותם. וצריך בסביל זה במים לעתיד.

הדבר הזה מנסר במחשבות לא מהיום, כי אם עוד, אולי, מראשית
המלחמה. אבל, בזכוננו גם אנחנו קטת זמן. ואם המלחמה נמשכה כבר השנה
החמישית, אז קרוב לשנהיים האחרונות אנחנו א נגשנו יותר בדאגה, ביוחד
טיפול מעסי לבריקה ולהכנה חכנית.

אינני יודע אם אני היום, מפאת הזמן המצומצם, אקיר את כל
הקצועות ואח כל היכולת כקצועות הסגנים של קליפת בא"י. אני כדרכי או
כסבע של ציוני, אתרכז היום בעיקר, בכל זאת, על החלק הקלאטי, על החלק
הקרקעי של א"י כמו שהיא כגדלה: מה אנחנו רואים היום, מה אפשר לעשות.
כי, בכל זאת, כאשר מדברים עם מדינאי על מדינה, אז צריך להתבסס על

סריטוריה וקרקע. ואי אפשר להגיד, שתחינה לנו בא"י 5 ערים כמו חל-אביב וחושביהן יעסקו במסחר, תעשייה ותחבורה וכל מיני מקצועות-ביזניים. כי אם כך, חרי זה, באמת, לא בית לאומי ולא מולדת.

ובאן קצת מספרים, ברפרוף כמובן. כולנו יודעים מה גדלה של א"י המערבים, שאנחנו חיים ה. הננו אומרים אותה ב-26-27 מיליון דונמים. האמה היא, שמחציתה היא שממה. ז.א., שממה, שגם אנחנו, עד הרגע הזה, איננו יודעים מה לעשות אהה: 12-13 מיליון דונם - זה מה שנקרא ה נ ג ב . זה, באמת מדבר. ואם כי אנחנו, כציונים, היינו אומרים: "חנו לנו את הנגב", אגלה לכססוד, שאילו היו אומרים: "הא לכם את הנגב!", אינני יודע אם היינו יודעים מה לעשות אהו...

משה שרתוק, שא כאשר היה לפני חדשים בכיקור בקהירן, ונפוצו סמועות, שהספר הלבן נפל בהסגתם של האנגלים ולא קיים יותר, הוא ספר לנו גם ששם הייתה לו סיחה עם אישים גויים, שיש פעם לשוחח אהם על גודל ישראל וא"י. ודובר, שאם לא הספר הלבן - מה יכול לבוא במקומו, וא"י היא כה א* קטנה? אז אמר משה: הנגב! אמרו לו: הנגב איננו טוב בלום, ואנחנו יודעים, שאין הם גשמים. - לו הייתי רואה את היסובים שהיו עם פעם, היינו אולי יודעים, שאולי זה, בכל זאת, רק רואי לום ואברהם, אשר אנחנו יודעים, שהארץ לא הכילה אותם. כזכור: "אם חימין - ואשמאלה". הדרום הזה לא הכיל את פעם העורים שלהם. והיו ריב בין רועי הצאן של לום ושל אברהם בעד פעם הים... ואנחנו היום יודעים, שבשכיל פלחה, הפשוטה ביותר, אנחנו עריכים 200-400 מ"מ גשם. וזה אין...

אנחנו ידענו, שבאר-סוביה - המוטב הדרומי שלנו, שהיה איזו שנים הדרומי ביותר, אנחנו יודעים, שהחיים עם הם פרודים, חיים עניים של המתישב. והן הרבה אדמה היה לכך אחד: 150-200-300 דונם! וכל כמה שהיה יותר קרקע - היה זה הפסד גדול יותר. כי, בכל זאת, 200-250 מ"מ גשם באופן בינוני והרבה שנה בצורה.

בערן כמחציתה של א"י זה, בכל זאת, נגב כזה. אחר כך בא החלק השני. ואם לא אטעה, בשני שלישים שלו הוא ה ר י מ . ואנחנו בהרים עוד לא הכינו שורה, אם כי יש לנו ישוב אחד, שהוא גם כן כן 25 שנים - קריה-ענבים - שהוא מן היסובים הראשונים, ויש לו נסיון מה. אבל, ידענו,

שקריח-ענבים - זה ישוב, שבנוי בעצם לא על ההרים, אלא על ירושלים, כי יש לו מחלבה של פרוח הולנדיות, שיכולה להיות גם לא בקריח-ענבים, אלא במקום אחר. הם, אמנם, סבלו רבות וניסו רבות לנטוע עצים. קריח-ענבים - זה שדה-נטינות. הם, אולי, קצת מספסים יותר על ההרים. עכשיו יש מעלה-החמשה - וזה כבר הרבה יותר בנקל הולך. כאשר מאיסקי, לאחר בקורו בקריח-ענבים, עלה למעלה-החמשה וראה שזה לא מסק אחד לראות (כי בן-גוריון מספר, שהוא לא האמין, בכלל, שיש קבוצה וכפר יהודי סיהומי) וכי יש פה אז עוד מסך יותר צעיר ופורה ושהכל בו רענן ויש גם מעטים (כאן גם קצה יותר הצליחו) - זה הניח יותר את דעתו. ובשנים האחרונות אנו חנו הקימונו את הניחם ומצובה, ובמועצת חבר-הקבוצות מדברים עוד על הניחם, מצובה ואילון, ויש לנו על הר הכרמל ישוב אחד - ביה-אנרן; ולקבוץ הארצי של השוה"צ יש עין-הסופס (שם זה גם הר וגם עמק), אבל ככל זאת, שני שלישים של השטח, לאחר שהננו מנכים את הנגב, זה הרים.

ורצה הקב"ה, אולי גם מסיבות כריאות וכסחון, שהישוב הערבי בזמנו יהרזו בהרים. ואכן, מכין 1.000 כפרים ערביים - שני שלישים הם בהרים. ז.א., גם זה חסום. ונשארו העמקים. ובעמקים נהיו יש לנו כבר. אני אומר את הרכוש הקרקעי של היהודים ב-1 1/2 מיליון דונם, שכמעט, כמחציתו בידי הקרן-הקיימת - הופעה לא כל כך קלה ורגילה, אלא רבה משמעות בשבילנו.

בא"י הקטנה הזאת, שהולכת ומוקטנת על ידי מדבריות והרים ודרכים שסוככים בחוסם, אנו חנו מאטינים ובטוחים ורוצים להוכיח זאת גם לאחרים, שאפשר לעשות בה גדולות וצריך לצוין, שבמסך השנים האלו, במסך עשרות השנים המעטות של קולוניזציה ציונית, קמו, ככל זאת, דברים, אשר מדי פעם כפעם הצדיקו את האופטימיזם ההמים, הציוני.

נניח, בימי דגניה, ז.א., לפני איזה 25 שנים, (לא 50-60 שנה), כאשר החילה הקולוניזציה הציונית וקודם היו עוד צעדים של הקולוניזציה הברונית, וזה אחר כך עבר ליק"א ולפיק"א, הרי על יד דגניה, אצטצ בכנרת המושבה או ביבניאל, כל ההתאחדות אשר היחה במאמצים הלוציים גדולים מאוד וחוך כדי קשרים מרובים, לא היתה לא לה לפיק"א האפשרות האחרת והמחייבים לא ראו לעצמם אפשרות אחרת, אם לא לנסות להצטרף על 300 דונם ארמה למחיסב. ואנו חנו דוכרים, שמצבם של מחיסבי מסרה, סג'רה וגם יבניאל לא היה כזה

שאפשר היה הרבה לקנא בהם לפני המלחמה. ואם עוד לקחה את הימים של הצעדים הראשונים של קולוניזציה ציונית - אי אפשר היה לקנא בהם כל כך... הם בקושי הסתדרו בלי עבודה ערבית. כי כאשר היו מעבדים א' המסק 1-2-3 חרחים ערבים, אז אפשר היה, בכל זאת, משהו ליהנות בהיבוח של חרחים אלה, שאפשר היה להחזיק אותם בעשרים פרנק או בשחוח מזה בכל חודש...

הציונות החלה את צעדיה הראשונים בהתישבות, ושוב, רק בחוקף איזה צו פנימי, צו שנבע יוחר מאמונה ציונית ומחלומות ציוניים, שאמרו שהארץ היא קטנה ומוכרחים לחפש דרך לפתוח את חרצובות האדמה, שאפשר יהיה להסתפק במעט קרקע. זה היה הפוסטולאט הציוני, התביעה הציונית. ומאמירה עד לעשייה - לא כל כך פשוטה היתה הדרך. האמת היא, שגם הדגניות וכנרת הרבה סנים ניהלו משק פלחה. ובעסק הירדן יש לפעמים גם טבע של בצורת. אז דרוש היה הרבה קרקע, והיו מעט בחורים רווקים בשנים ההן. אבל חלמו על איזה דבר אחד: לפי שעה, אנחנו עושים פלחה כמו הערבים בצמח, ואם כי הננו מסכללים את העבודה הזאת קצת, אבל לא זו הדרך. ובמסך השנים גילינו את זה מה שאנחנו קוראים היום "משק מעורב", שהוא בעצמו כבר הקסין בהרבה את השטח.

לאחר כך קרה לנו זה מה שאני מנסח אותו בשם נ. ס. ח. ט. י. ס. אנחנו עומדים עכשיו לפני הנס השני. אני מדבר על הנס הרחשון. והנסים האלה עושים את המהפכה האגררית והם מוכיחים את אמונתנו הציונית כראשיתם.

באר-טוביה החקיימה עשרות בשנים והיתה מהעניות והמרודות ביותר, וצריכה היתה לבוא חנודה, על ידי מאורעות וברעות שהיו שהיא תחרס. וכאשר היא נחרסה, נמצא מישהו כחנועהנו ונמצאו גם אמצעים מיוחדים, ואמרו, שלא יכול להיות מצב כזה, שמקום שדרכה בו רגל יהודי אפשר יהיה למחוק אותו מהחח לשמי אדוני. ולאחר 30 שנות קיום, אמרו: צריך לבנותה מחדש וניסו לחפש מים. אולי באמת, בדרך נס ימצאו. כי היה כל כך בטוח, ששם אין מים. הלא עשרות בשנים חשבו כך. והיו שנים קטוח, שנות בצורת וסנדרט חיים ירוד, ולא הגיעו לרבר. כי פעם ניסו לחפור באר, ולא מצאו מים. אבל, עתה שוב אמרו: צריך לחפש מים. וסיכנו, וגילו בארחה של 150-200 קוב מים. והרי זאת, באמת, מהפכה שלמה! ועל שטח של אותה באר טוביה שהיו שם 30 אכרים מרודים ושכניהם עזבוהו - יש כבר עכשיו 100 משחוח וחלק מהאדמה הזאת נמסרה לכפר-וארבורג, ועוד היד נשויה. כי צדיין לא הגיעו לכלל אפשרות

לנצל את כל השטח הזה שבידם. כי 30 דונם בהשקעה (פה, בודאי, יודעים את זה) - משמחה ענפה חקלאית לא יכולה להשתלט עליהם להפיק מהשטח הזה את כל חבלום בו. והרי לכם מעין קפיצה כזאת על סיח אחד! כי יש חברים בינינו, שמאמינים, שגם בעשרים דונם אפשרות לעשות את זה.

ובמסך החקופה הזאת, הנס שבדבר היה כזה שלא הייתה באר אחת שם.

ידענו גם אז וראינו כמו עינינו, כבודנו לארץ, שיש יהודה, הסומרון ובהן - פרדסים ובארות, ואת זה לא אנהנו המצאנו. וחכרנו את הבאר שהגמל טובב את הגלגל והיה מעלה בחכות האלו את המים. זאת ידענו. אבל, שאפשר גם לעבוד מבארות כאלו עד לבארות אשר נוחנות 150-200 קובמים - לא ידענו. אבל, עברו שנים וידענו, שגם זה אפשרי, אל רק בשטח הפרדסנות. משום מה חשבנו, שזה רק במקום של פרדסים.

כאשר היה בא יהודי בימי לא"י (ואינני מחותיקים ביותר) ורצה לנסוע

20-30 דונם פרדס, היתה הרינה עוברת את כל הארץ: הנה בא יהודי עסיר כזה והחיל לחרוס הריש בעשרה זוגות פרדות עם המחרשות הגדולות.

היינו בפוחים, שבא"י יש מעט מים. והיו עוד אכרים שחדרו:

מה נעשה עם הפרי? וכאשר הגענו ל-13-15 מיליון חבות, גם כן החחילה קצת רעה. אבל, הן זה היה גם, כאשר היו לנו רק 10 אלפים דונם פרדס... כי חשבנו, שהשטח מוגבל והסוק - בודאי שהוא מוגבל, ואלה היו הצעדים הראשונים.

אבל, מחוץ לפרדסים, כאשר נפנסנו לקניות הגדולות של השרון וראינו חלקי שרון. אשר זה עוד מעבר בין דיונות ובין אדמה, ובכל זאת זה עוד חולות, שהכפרים קלקיליה וסויבה היו זורעים עליהם סורמוס (והן שמענו סרם פענה, שאי אפשר לעשות סורמוס ואכסחים בא"י) (האכספורט הגדול, אשר מעסיר את א"י); וכאשר הטגנו את האדמות האלו, היו ששחים שהרבה שנים לא ידענו מה לעשות בהם. אני זוכר, שהרצפלד ואני, בחור חברי המרכז החקלאי, היינו הולכים מכרכור לחדרה. ולא פעם שעינו, כי הרוח כיסתה את כל הטימנים... וידעו, שבסדור האלה - אין מים. בחדרה היו גם קדחת וגם מים. אבל, בגן-סמואל - אנחנו כבר ידענו שנים: צרות צרורות, על אחת כמה וכמה - מכרכור. כאשר הגענו לסכיבות הל-מונד ורמה-הכוכב - היה קרקע ולא היו מים. והנה החחילה שורת בארות, שצריך היה לרסום אותן ב"טפר הזהב" של תולדות הקולוניזציה בא"י, כי הבארות האלו הן אשר היו כאבני-גבול, כסימני-דרך

להתאחדותנו ההתישבותית-הקולוניזטורית. הבאר ברמת-הכובש, אשר נותנת
200-250 קובסטר מים, לפני איזה שנים פתחה פתאום והרחיבה גבולות לאלפי
דונמים אדמה, אשר הם יחפכו, אופן ביניני, לשטחים בני 15-20-25 דונם
ליחידה. וזה נעשה למקום של התישבות אינפנטסיבית, אשר מפרנסת את קובצות
לא פחות מאשר 300 הדונמים אדמה ביבנאל.

אחר כך אותה יבנאל, שאני מזכיר אותה כל פעם, כאשר נמאס לאכר
יבנאל, לפני כמה שנים, לפיכך פלח, ואולי גם מסהו הספיע בינחיים, שהיה יש
מים ובבאר טוביה, באדמה שיש, מצאו מים, ניסחה גם יבנאל את מזלה. ובאותו
החל הירוע (אם יש פה אנשי הגליל, הם מכירים אותו) החל בין יבנאל ובין
הרי כנרת, אשר, בדרך כלל, במשך שנים המקידו היה לשמש מקום, אשר על ידו
נרצחים יהודים, ופחד היה לאדם יחידי לצאת מיבנאל לכנסת ולעבור דרכו,
מקום ששם קרו הרבה מעשי רצח וגבורה, שעברנו עליהם בסנווינו בארץ, -
בחל זה ניסו לקדוח, וגילו ח ש ר ח מ י מ ! אין יודעים עד היום
להעריך כמה אפשר להוציא, אפילו. אבל, כל קידוח נותן הרבה מים.
וכן ביבנאל, מסחה וביח גן. ובכלל, לפי"א יש שם עשרות אלפי דונמים
קרקע נוספים. ואין ספק, שעחידה יבנאל בעצמה להחפך למרכז גדול של
קולוניזציה יהודית.

אבל, זאת אני רק אומר כסימני-גבול, כסימני דרך, זה רק חיזק
אותנו באמונתנו, כי אכן יש לה יסוד. כמו שמספרים על בעל דרשן אחד,
שהיה מסיף כל ימיו לציונות ומעולם לא ראה את א"י. והנה הגיע פעם ארצה,
והוא התחומם בעצמו: יש ויש. והוא חזר לעיירתו ואמר: אני מוכרח לאמר לכם,
שכל גוזמותי שמפרתי לכם - כל זה אמת. בעצמי ראיתי!...

היתה לנו אמונה, שא"י פותרת את השאלה היהודית. ואמנם, החגלה
שזה לא חלוב. וכאשר ד"ר רופין יכול היה אז להגיד, שיש מקום ל-40-30
אלף משפחות קלאיות; ואחר כך בא ויץ והוסיף את התרים, - הרי זה כבר
היה בנוי על כך שגילו מים פה ושם בסבבה אשר מקיפה אותם ומתוך הנחה
שאנחנו נגלה עוד יוחד.

זה דך ראשון של מהפכה אגררית שלנו בא"י, אשר חלך באמת-מים
ואשר הבארות והקידוחים בילו לנו, אולי, קומה חדשה, ק ו מ ה ש נ י ה
של א"י. אולי, לא רק אחת. מפני שבמקום 300 דונמים שהיו דרושים כשביל

לישב משפחה אחת במקום - זה עובר ל-10-9-5. אם כן, זאת לא קומה אחת,

איפוא.

אבל, בכל זאת, גם אנחנו גדלנו וגם האבוננו גדל. ואם פעם החלום על 50,000 משפחות חקלאיות - יכול היה להיות דבר גדול; ואילו היום האסונות הגדולים שקרו לנו, אז יתכן שלא אנחנו היינו מצוררים את כל הרוחות והשדים, - הרי עכשיו זה לא פתרון. ואנחנו עומדים עכשיו בסדרה שניה ומכינים תכניות, אשר גם כן קשורות עם המים ואשר מנסות הטעם להעמיד אותנו לפני הנסיון לראות איך אפשר לישב את המדבר - אותה מחצית א"י, שאין בה, כמעט, אף נפש חיה. ואם כי אצלנו כבר גם כן מדברים על א"י, שהצפיפות שלה היא כמו בבליגיה או בהולנד או כמו באמריקה, אבל יש עוד מחצית א"י, שאין שם אוכלוסיה כמעט. אפשר להסתובב, אולי, ימים עד שתמצא את מישהו רוכב על גמל. ספר לי אחד, שהיה בטסלה, שהם נסעו בסביבת אחת ובמסך יום-יומים מצאו רק אחד רוכב על גמל, והתברר שהוא גם כן לא מא"י... וזוהי, לגבי חלק זה של א"י, שהיינו אומרים, כבר לנו "חנו לנו את הנגב", (וכאשר אמרתי, שלא היינו יודעים מה לעשות אחר, אילו קבלנו אחר בדינו. היינו, כודאי, אומרים, שצריך לחפש מים. היו גם מחשבות על סכרים בהרי חברון, משהו היה בדמיון המחשבה, אבל זה בינתיים לא בשל. עשו נסיונות, בכל זאת, ולצערנו הרב, לא מצאנו מים. ואם מוצאים - אז מים מלוחים ומלוחים מאוד; ואם גם מוצאים מים - אז זה רק כמסך של תי שנה, ואחר כך הם נעלמו. ז.א., היה איזה ריכוז לוקאלי. זה היה גם כאב וגם בוסה. א יותר כאב מאשר בוסה, כי, בכל זאת, זה צריך היה להיות, לכל הפחות, אחד צאצא מהכסיתים שעליהם נסו כל פעם להחבט ולחבוץ החיטבות) לגבי חלק זה של א"י, זה כבר יותר מסנה וחצי שאנחנו מעבדים תכנית של הבאת מים אליו. כשם שאמרנו פעם, שהעם היהודי צריך לא"י, וא"י צריכה לעם היהודי וצריך להתגבר על הגיאוגרפיה היהודית, ככה אנחנו מנסים עכשיו לחפש דרך איך להתגבר על גיאוגרפיה ועל טופוגרפיה ולהביא את המים הרבים הגלויים שיטנם בא"י (שמעו-נא: מים גלויים ורבים שישנם!) כי הלא גדלנו וחונכנו על זה שא"י היא ארץ רכה, ואף כי יש בה ביצות, אבל היא ארץ רכה...). ואנחנו עכשיו אומרים להתגבר על כל מה שצריך להתגבר ולרכז מים גלויים אלה שיטנם בא"י ולהביאם למרחקים, על מנת להשקות ארץ רכה אשר בנגב.

אל תחשבו, שיש לנו איזה נהרות-סתר, ידוע לכולם מה הם המים הגלויים בא"י. יש כל הסיסטימה הזאת של הצפון - של זרועות הדרן, הבניאס והחבני, אשר מהוים את החוליה, אשר עושים את ביצת החוליה, את מי-מרום, את הירדן, והכפרה, עוד הפעם את הירדן, עד סגייים לים-המלח. זה לא נהרות חדשים. אבל יקרה - וקורה - לעתים, שאם יכול עשרות בשנים לעבור על יד איזה דבר, ואתה מביט ואינך רואה, מביט על הענין אכל אינך רואה אותו, לא הערכת אותו ולא חדרה למשמעותו וליכלתו. כמובן, שיש לזה הרבה סיבות; כי לא החוט הקולוניזטורי שיש לנו היום כמו זה שמלפני 50 שנה. לא הכמיהה למים היום כמו לפני 50 שנה, גם לא היכולת למדוד את א"י כמו אז (חלא גם רבים לא היו אז).

בינתיים והממשלה עשתה איזו חתיכה של פעולה: רשה של כבישים ומדידת א"י, אשר חשש לנו עכשיו, מבלי שהיא חכרונן לזה, שיטות ציוני גדול. לא יכולנו במסות הקודמות של א"י להגיע לתכניות קולוניזטוריות כאלו, אשר מהכורונות להעביר מים, בלי אותן המדידות. כל זה, איטוא, מסביר, אולי, מדוע אנחנו שנים ראינו נהרות למים: את זרועות הירדן וים כנרת וים החולה ומי-מרום, וידענו שזאת רק מארה ביצתה וקדחתה. אחר כך בא רוטנברג וניחה לרתום את העסק הזה קצת לעניני השמל. אז, אולי, גם כן באה תקופה, שיכלו לכתוב ולאמר: הנה מים רחומים לאיזה דבר - הם מיצרים השמל.

והקב"ה צא ברא את א"י שהמצב בה יהיה כזה, שבמקום אאמצא שיטת המים הרבים - אין ספתי קרקע להשקות. בכל אופן, הרבה יותר מים מאשר ספתי קרקע. כי משני הצדדים הרים גבוהים, ויש איזה גבול לרינסביליות למחירי מים. והספחים שיטתם - אפשר להשקותם. אבל, יש עוד מים שאפשר לעשות בהם איזה דבר, אילו היה קרקע. ואותו אצאא הכולא יצר את הנגב עם ספחים רחבי-ידיים, שאפשר לעשות עימם איזה דבר, אילו היו מים.

כמובן, זה בראש וראשונה רעיון של מהנדס אחד, של אדם אחד, אני בטוח, גם כן, קודם כל, מהוך אינסטינקט ציוני והכרת ציוני, אשר אמר שהכניה כזאת היא נחונה להגשמה. ועובדים על זה עכשיו מהנדסים רבים, כשכנת התכניות. והמהנדס הזה שוכן, ואם זה יאמר על ידי מוסחים בכל העולם - יאמינו בזה כול, כי זה נחון, כאילו, משפת ימי בראשית: כה יש

מים ואין קרקע; פה יש קרקע ואין מים. ואז צריך להעביר את המים
האלה לקרקע הזו. הלא אנחנו היום במאה העשרים עם כל היכולת הטכנית
הכבירה שלה. היפלא, איסוא, כדבר הזה? האומנם לא נוכל דבר זה לעשות?
והוא מעלה משה על השולתן ומתחיל מזה.